

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **H. D. S.**, zastoupen opatrovnicí JUDr. Jarmilou Černou, advokátkou se sídlem Bratranců Veverkových 396, Pardubice, proti žalované: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**, se sídlem nám. Hrdinů 1634/3, Praha 4, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 2. 2016, č. j. MV-107370-6/SO-2015, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 8. 12. 2016, č. j. 52 A 29/2016 – 57,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 8. 12. 2016, č. j. 52 A 29/2016 – 57, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky („OAMP“), zrušilo rozhodnutím ze dne 9. 6. 2015, č. j. OAM-36555-61/MC-2009, žalobcovo povolení k trvalému pobytu z důvodu obcházení zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců s cílem získat povolení k pobytu dle tohoto zákona. Žalovaná následné odvolání žalobce zamítla, proti čemuž brojil žalobce žalobou u krajského soudu.

[2] Krajský soud vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku 1.000 Kč za žádost o přiznání odkladného účinku a 3.000 za podanou žalobu. Žalobce zaplatil 1.000 Kč, načež soud jeho žádost o přiznání odkladného účinku zamítl, 3.000 Kč žalobce již nezaplatil. Proto soud řízení o žalobě rozhodnutím ze dne 18. 4. 2016, č. j. 52 A 29/2016 - 42, zastavil.

[3] Rozhodnutí o zastavení řízení zaslal na adresu žalobcova trvalého pobytu (B. V., P.), obálka se však vrátila jako nedoručená. Proto se krajský soud 12. 7. 2016 obrátil na OAMP a na Ředitelství služby cizinecké policie s dotazem na aktuální místo pobytu žalobce. OAMP přípisem z 18. 7. 2016 sdělil, že dle cizineckého informačního systému bylo posledním místem pobytu žalobce B. V., P., a to od 12. 8. 2014 do 26. 2. 2016. Ředitelství služby cizinecké policie dne 12. 7. 2016 rovněž sdělilo, že poslední nahlášená adresa žalobce byla B. V., P.

[4] V návaznosti na tyto informace dospěl krajský soud k závěru, že je pobyt žalobce neznámý, a proto mu usnesením z 8. 12. 2016, č. j. 52 A 29/2016 - 57, ustanovil opatrovnicí JUDr. Jarmilu Černou, advokátku se sídlem Bratranců Veverkových 396, Pardubice.

II. Kasační stížnost

[5] Ustanovená opatrovnice podala jménem žalobce kasační stížnost. V ní uvedla, že ze spisu krajského soudu zjistila, že je žalobce ženatý s N. T. H., nar. X, se kterou žil v O. na ulici H. Tuto adresu má žalobce uvedenou i jako doručovací adresu ve správním spise. S manželkou žili také na ulici P. v O. V řízení před správním orgánem žalobce zastupoval Ing. V. V. T., K., P.

[6] Dále je ze spisu krajského soudu zřejmé, že se žalobce na území České republiky zdržuje, protože převzal usnesení s výzvou k zaplacení poplatků, které mu bylo doručeno na adresu S., P. Osobně potom 29. 3. 2016 na soudě zaplatil poplatek ve výši 1.000 Kč.

[7] Krajský soud se nepokoušel doručovat žalobci na žádnou z jeho tří známých adres, nezjišťoval ani místo pobytu jeho manželky. S ohledem na dikci § 29 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o. s. ř.) měl soud jmenovat opatrovníkem manželku žalobce, pokud by tuto možnost vyčerpal, jeví se jako dalším vhodným pan T., který jej zastupoval ve správním řízení. Obě tyto osoby mohly mít navíc povědomí o aktuálním místě pobytu žalobce.

[8] Tím, že se soud nepokusil doručovat žalobci na adresy zjistitelné ze spisu, nejmenoval opatrovníkem osobu blízkou či vhodnou, ač tyto možnosti měl, zatížil řízení vadou spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí o ustanovení advokátky JUDr. Černé opatrovnicí. Z toho důvodu navrhla opatrovnice zrušení tohoto usnesení. Zároveň požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť dle jejího názoru není vyloučeno, že pokud by byla opatrovníkem ustanovena osoba žalobcovi blízká, mohla do nabytí právní moci usnesení o zastavení řízení zaplatit soudní poplatek, v důsledku čehož by bylo usnesení zrušeno a soud by mohl věc meritorně projednat.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[9] Kasační stížnost je projednatelná a je také důvodná.

[10] Dle § 29 odst. 3 o. s. ř. může předseda senátu ustanovit opatrovníka mimo jiné účastníkovi, jehož pobyt není znám. Podle čtvrtého odstavce ustanovení jmenuje soud

opatrovníkem zpravidla osobu blízkou, případně jinou vhodnou osobu, nebrání-li tomu zvláštní důvody. Advokáta lze jmenovat opatrovníkem, jen jestliže jím nemůže být jmenován někdo jiný.

[11] Účelem institutu opatrovníka je zabezpečení ochrany práv účastníka řízení, který se řízení nemůže zúčastnit nebo nemůže realizovat svá práva a povinnosti, případně je není schopen realizovat řádně. K institutu opatrovnictví se již opakovaně vyjadřoval Ústavní soud (např. ve svých rozhodnutích ze dne 25. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 559/2000, ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. I. ÚS 204/2000, a ze dne 16. 10. 2001, sp. zn. I. ÚS 322/2000), přičemž pravidelně zdůrazňoval, že *„funkce opatrovníka nebyla zákonem upravena proto, aby usnadňovala činnost soudu v tom, aby měl kam odesílat písemnosti,* nýbrž *byla vytvořena proto, aby byly důsledně hájeny zájmy účastníka, který se nemůže účastnit řízení, a vykonávat tak svá práva a povinnosti sám"*. Ústavní soud také připomínal, že *„ustanovení opatrovníka účastníku řízení, jehož pobyt není znám, musí předcházet šetření o tom, zda jsou dány předpoklady pro postup v řízení, či zda není možno použít jiné opatření"*. V rozhodnutí, na něž odkazuje stěžovatel (nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 572/05) pak byla vyzdvižena povinnost soudu vyčerpat *„všechny dostupné možnosti ke zjištění místa pobytu účastníka"*.

[12] Nejvyšší správní soud se k podmínkám pro ustanovení opatrovníka cizinci neznámého pobytu rovněž opakovaně vyjádřil. V rozsudku ze dne 21. 11. 2006, č. j. 2 Azs 113/2006 - 32, uvedl, že *„k tomu, aby mohl být žalobce považován za osobu neznámého pobytu a ustanoven mu soudem opatrovník...nepostačuje sdělení žalovaného, že se žalobce nezdržuje v místě hlášeného pobytu. Soud musí vyčerpat všechny dostupné možnosti ke zjištění místa pobytu účastníka; vedle informací získaných z databáze žalovaného si soud musí opatřit vyjádření příslušných orgánů Policie ČR, případně provést šetření v místě žalobcova hlášeného pobytu apod."*.

[13] V rozsudku ze dne 12. 9. 2008, č. j. 5 Azs 41/2008 - 87, poté dospěl k závěru, že *„pokud má být účastníku řízení o kasační stížnosti ustanoven opatrovník podle § 29 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. a v dalším řízení doručováno pouze tomuto opatrovníkovi, musí být skutečně postaveno najisto, že pobyt dotčeného účastníka je neznámý"*. Tento názor zaujal Nejvyšší správní soud za situace, kdy se některé písemnosti stěžovateli na adresu jeho posledního pobytu doručit dařilo a některé nikoliv. Na ty úspěšně doručené stěžovatel navíc procesně reagoval.

[14] V rozsudku ze dne 21. 4. 2009, č. j. 8 Azs 14/2009 - 74, vyslovil Nejvyšší správní soud názor, že *„ustanoví-li krajský soud žalobci opatrovníka z důvodu neznámého pobytu, aniž by se pokusil doručit žalobci na adresu jeho možného pobytu, která vyplývá z obsahu spisu, zatíží tím své rozhodnutí vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí o věci samé"*. Krajský soud přitom v této věci požádal o informaci o pobytu žalobce Cizineckou policii i Správu uprchlických zařízení, nepokusil se však doručit na poslední známou adresu žalobce.

[15] Okolnosti nyní projednávané věci jsou obdobné jako v citovaných rozsudcích. Krajský soud měl možnost žalobce kontaktovat na některé z adres, na kterých byl již v řízení zastižen. Jde zejména o doručovací adresu pro správní řízení, kam mu bylo doručeno

i žalobou napadené rozhodnutí (H., O.), případně o adresu uvedenou na poštovní doručence založené na č. l. 12 spisu krajského soudu, kde je adresa B. V., P., přeškrtnuta a je připojena poznámka *„pos.: S., P.“*. Je přitom pravděpodobné, že právě na S. ulici se doručování již zdařilo, neboť obálka obsahovala dvě výzvy k zaplacení soudního poplatku, a to ve výši 1.000 Kč a 3.000 Kč. Žalobci byla doručena 29. 3. 2016 v 9:07 hodin, tentýž den ve 12:10 zaplatil osobně na podatelně soudu 1.000 Kč.

[16] Soud proto pochybil, pokud za daných okolností dospěl k závěru, že lze přikročit k aplikaci § 29 odst. 3 o. s. ř. Nebyla naplněna, resp. dostatečně zjištěna, podmínka tohoto ustanovení, dle které lze opatrovníka ustanovit, pokud pobyt účastníka není znám.

[17] Nad rámec Nejvyšší správní soud podotýká, že ani následný postup krajského soudu, tedy ustanovení *advokátky* opatrovnicí žalobce, nebyl správný. Soud měl postupovat v souladu s dikcí § 29 odst. 4 o. s. ř., který preferuje ustanovení osoby blízké, případně jiné vhodné osoby. K ustanovení advokáta lze přistoupit až tehdy, nelze-li ustanovit žádnou z těchto osob. Zákonná konstrukce plně koresponduje se smyslem institutu opatrovnictví, který nespočívá v usnadnění práce soudu, ale v poskytnutí co nejsilnější ochrany zájmům účastníka, jehož pobyt není znám. V nyní projednávané věci se tak nabízelo zejména ustanovení manželky žalobce, popřípadě Ing. T., který jej na základě plné moci zastupoval ve správním řízení.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Z uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude podle § 110 odst. 4 s. ř. s. soud vázán vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu. Krajský soud v novém rozhodnutí rovněž rozhodne o nákladech řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

[19] O návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti Nejvyšší správní soud nerozhodoval, protože bez zbytečného prodlení po poučení účastníků a obstarání nutných podkladů přistoupil k rozhodnutí ve věci samé.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. ledna 2017

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu